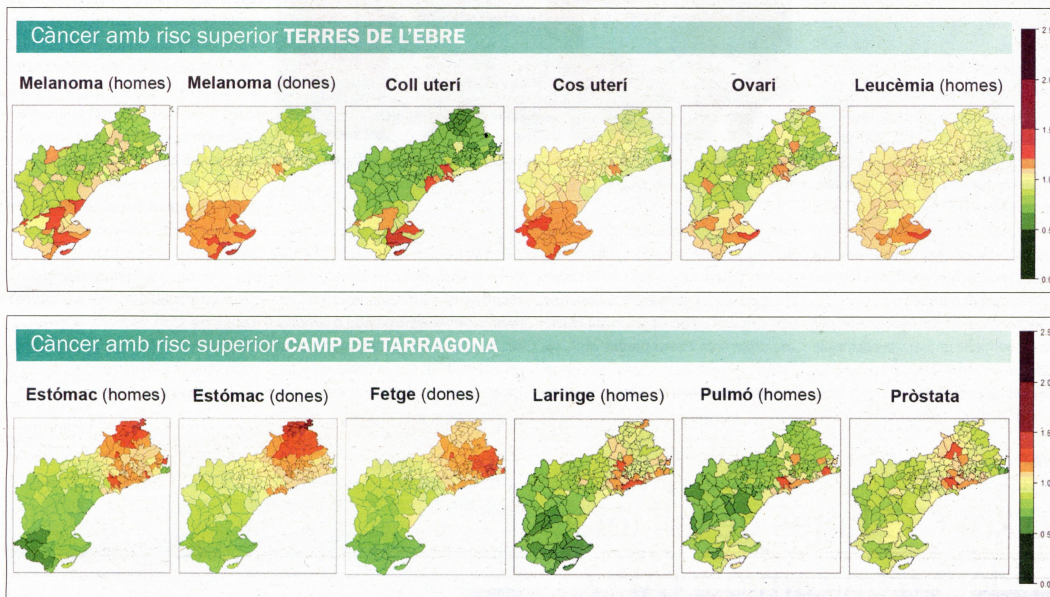

EL MAPA DEL CÀNCER AL CAMP DE TARRAGONA I LES TERRES DE L'EBRE (2000-2014)

L'Ebre té menys risc de càncer que la conurbació de Tarragona, però més casos de leucèmia i melanoma

Terres de l'Ebre Ò.M.J.

El triangle que formen Tarragona-Reus-Valls, així com el cor del Baix Penedès, concentra la major incidència de casos de càncer de tota la província i la mortalitat més alta. Així ho corrobora la monografia *El Mapa del càncer a Tarragona 2000-2014*, de l'Hospital Sant Joan de Reus, a partir de l'actualització de l'estudi de tots els casos diagnosticats segons el tipus de tumor, el sexe dels afectats i la distribució geogràfica. Segons els autors de l'estudi, la incidència és més alta als municipis més grans i a les ciutats de més de 50.000 habitants, on els homes tenen una incidència un 26% més elevada que als municipis amb menys de 2.500 habitants. En les dones, la diferència és del 15%. De fet, a les Terres de l'Ebre, només Tortosa té una incidència de casos similar a la mitjana provincial, i la mortalitat més baixa de la província se situa, en el cas

dels homes, a la Terra Alta, la zona sud i centre de la Ribera d'Ebre, algun municipi del Priorat sud i alguns municipis del Baix Camp adjacents a la Ribera d'Ebre. En les dones, caldria afegir els municipis d'Alcanar, Uldecona, Freginals i Sant Carles de la Ràpita. En canvi, Tortosa i Santa Bàrbara sí que s'inclouen en els clústers de més mortalitat en el cas de les dones.

Elaborat pel servei d'Epidemiologia i Prevenció del Càncer del centre reusenc, el nou estudi dona continuïtat al que es va presentar el 2019, centrat en el període entre 1980 i 2009. Segons el director de la Unitat del Registre de Càncer de Tarragona, Jaume Galceran, són mapes que permeten observar patrons geogràfics per a generar hipòtesis i identificar patrons de risc sobre la seua evolució.

Els càncers més relacionats amb el tabaquisme mostren una major incidència als municipis de la Regió sanitària Camp de Tarragona. Este

fenomen es dona en els càncers de pulmó, laringe, llavi, cavitat oral, faringe, bufeta urinària, esòfag i pàncrees, sobretot en els homes. Molts d'estos càncers i alguns d'altres, com el de col·lon i recte, compartixen alguns factors relacionats amb una vida més "urbana i industrialitzada", associada a una dieta amb deficit de fruites i verdures, sobrepès i obesitat, deficit d'exercici físic, consum excessiu d'alcohol o contaminació ambiental, entre altres. Això, conclou l'estudi, podria explicar que tinguin una incidència més elevada a la Regió sanitària Camp de Tarragona que a la Regió sanitària Terres de l'Ebre.

En el càncer d'estómac, les taxes més elevades es presenten a la Conca de Barberà, seguit per l'Alt Camp. A l'altre extrem, els municipis més occidentals del Baix Ebre i el Montsià són els que presenten les taxes més baixes. Però, en general, tota la Regió sanitària Terres de l'Ebre, el Priorat i la part occidental

del Baix Camp presenten taxes baixes. I això s'observa tant en els homes com en les dones. Curiosament, la zona amb les incidències més altes i la zona amb incidències més baixes són zones rurals. Este fenomen "és molt rar i caldria destinar esforços a intentar esbrinar-ne les causes". Una d'estes podria ser el consum d'aigües subterrànies contaminades amb nitrats, un problema recurrent a la Conca.

En els casos de càncer de pròstata i de tiroides, la major incidència en municipis del Camp de Tarragona podria respondre, segons l'estudi, a un "sobrediagnòstic" per una "major vigilància mèdica als habitants més propers al sistema sanitari", la qual cosa, per tant, no és un resultat favorable a les Terres de l'Ebre.

A les comarques ebreñques també hi ha menys risc de patir càncer de fetge -en dones-, mieloma -en dones-, limfoma no hodgkinià -en homes i dones-, mama o testicles.

En canvi, hi ha més incidència d'alguns tipus concrets de càncer, com el melanoma, el de coll uteri i d'ovaris o la leucèmia.

EXPOSICIÓ AL SOL O PESTICIDES

En el cas del càncer de coll uteri i ovaris, associat a factors reproductius i menstruals o a l'obesitat, els experts no tenen cap explicació geogràfica o social. Amb el melanoma és obvi que en un territori eminentment rural com l'ebreñc l'exposició al sol és major, començant per la gent dedicada a la pagesia o que viu al camp.

En el cas de la leucèmia, la màxima incidència es concentra al delta de l'Ebre i a altres municipis ebreñcs, i l'estudi sí que apunta en este cas una hipòtesi: "Pot ser per pesticides, encara que ara per ara l'evidència d'associació entre pesticides i tumors hematològics és amb limfomes".

La presentació del mapa també ha servit per a avançar una estimació d'incidència de nous casos a la província de Tarragona al llarg d'este 2022. Els càlculs del servei d'Epidemiologia i Prevenció del Càncer de l'Hospital de Sant Joan de Reus apunten a 4.965 en total, 2.931, homes i 2.034, dones. Col·lon, recte i anus -amb 843 casos-, mama -612- i pulmó -542- serien els més recurrents. Galceran ha subratllat l'increment notable de casos de pulmons en dones, per l'increment del consum de tabac: la incidència ha crescut per sobre d'un 6% en l'última dècada. En el cas dels homes, el càncer en què més augmenta la incidència és el de pàncrees (5,6%).

En general, la supervivència dels pacients ha passat del 39,8% de principis dels anys 90 al 56,2% del període 2009-2014, en homes, i del 54,8% al 64%, en dones.

MENYS DIAGNÒSTICS A CONSEQUÈNCIA DE LA PANDEMIA

Sobre la incidència de la pandèmia de la covid-19 en la diagnosi de nous casos, Galceran ha reconegut que ha existit un descens de les diagnosis, especialment quan durant alguns mesos del 2020 es van aturar els programes de detecció precoç de càncer de mama o col·lon. A l'Hospital de Tortosa Verge de la Cinta va caure un 10% el diagnòstic de càncer el 2020. A Catalunya el descens va ser del 14%, una xifra que el 2021 es va recuperar als nivells de 2019.